

تقریرات فارسی متن کامل جلسه ۸ تدریس خارج فقه صلاة الجمعة روز دوشنبه چهاردهم
آبان ماه ۱۳۸۶ استاد آیت الله محسن اراکی دامت برکاته

استظهاری است از ایشان در لمعه هم ظاهرش وجوب تعیینی است اعوذ بالله من الشیطان الرجیم
بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین از صرد؟ کلمات
اعلام این نتیجه را گرفتیم که قائلین به شرطیت امام و من نصبه الامام برای جواز صلاة الجمعة
و صحت صلاة الجمعة که حرمت صلاة الجمعة را در عصر غیبت نتیجه دهد لم یذهب الیها الی
این نظریه الا النادر و القلیل من اصحابنا آن سه نفر باشند حالا اگر سلا را هم اضافه بشود
چهار نفر بنابراین می توان ادعا کرد که اتفاق اصحاب ما به استثنای این چهار بزرگوار بر عدم
اشترای حضور امام یا نائب او در جواز اقامه نماز جمعه است لا اقل اغلب اعم فقهای ما به این
نظر معتقدند که حضور امام یا نائب امام در جواز اقامه جمعه شرط نیست این دسته از قائلین
که قائل به عدم شرطیت در جواز هستند این ها دو دسته هستند که در صورت نبود امام و من
نصبه همان وجوب تعیینی عصر حضور ادامه دارد و عده ای که قائل اند در صورت عدم
حضور آن وجوب تعیینی تبدیل به وجوب تخییری می شود و تبدیل به جواز اقامه می شود این
اقوال فقها بود ببینیم ادله چه اقتضاء می کند برای بررسی ادله از چند جهت باید بررسی کنیم
جهت اولی در اصل شرطیت حضور امام و نائب امام در صحت صلاة الجمعة و انعقادها ولو در
عصر حضور در عصر حضورش را اول بحث کنیم حالا اگر ما بودیم و عصر حضور در زمان
خود حضرت بودیم در زمان حضور ائمه اطهار بودیم در زمان حضور خود امام معصوم آیا
حضور الامام او من نصبه شرط فی صحت اقامة الجمعة یا لیس شرطاً اول این بحث را به کنیم
کسانی که قائل شده اند به شرطیت حضور امام او من نصبه فی صحت الانعقاد یا جواز صلاة

الجمعه به ادله ای استناد کرده اند دلیل اول اجماع است ادعا کرده اند که اجماع اصحاب بر شرطیت حضور امام او من نصبه است برای اصل جواز الجمعة در زمان حضور یا برای صحت انعقاد صلاة الجمعة در زمان حضور اول بحث می کنیم در زمان حضور امام تکلیف چیست؟ شرطیت حضور امام در نماز آیا امامت امام یا من نصبه شرط است در صحت یا جواز اقامه جمعه در زمان حضور ائمه یا نه؟ شیخ در خلاف ادعای اجماع کرده است بر شرطیت امام یا من نصبه در صحت اقامه صلاة الجمعة و قدر متیقن آن عصر حضور است می فرماید من شرط انعقاد الجمعة الامام او من یأمره الامام (انعقاد یعنی صحت) ثم استدل لذالك بعد استدلال کرده است بر این مطلب به امور منها الاجماع چنین فرموده است قال و ایضا علیه الاجماع الفرقه فائهم لا یختلفون أن من شرط الجمعة الامام او من یأمره استدلال فرموده است بر شرطیت امام او من یأمره الامام برای انعقاد جمعه به اجماع فرمود علیه الاجماع الفرقه.... کتاب الخلاف ج ۱ ص ۲۲۷ (دوره سه جلدی خلاف) این ادعای اجماع ایشان قابل قبول و پذیرش نیست اولاً بما ذکرنا در گذشته که بزرگانی نظیر صدوق و مفید که متقدم بر شیخ بودند و متاخرین از شیخ، ابن برّاج، حلبی و دیگران یا معاصر شیخ همه این شرطیت امام یا من یأمره را برای اصل انعقاد مطلقاً نپذیرفته اند و قائل به وجوب تعیینی حتی در عصر غیبت به همین دلیل بل که خود شیخ هم نه تنها این شرط را نپذیرفته بل که از فرمایشش استفاده می شود که عدم پذیرش این شرط را به اصحاب هم نسبت می دهد چون در همین کتاب الخلاف چند سطر بعد از مطلبی که از ایشان نقل کردیم ایشان ان قلت را مطرح می کند اعتراضی بر فرمایش خود را مطرح می کند و پاسخ می دهد اعتراض این است: الستم قد رویت فی ما مضی و فی کتبکم انه یجوز لاهل القرايا و السواد من المومنین اذا اجتمعوا عدد الذی تنعقد بهم ان یصلی الجمعة می گوید مگر خود شما روایت نکرده اید و همچنین در کتب تان روایت نکرده اید که جایز است اهل قرا اهل روستاها

اهل سواد به مجردی که تعدادی جمع شدند که عدد جمعه را دارند مثلاً ۵ نفر می‌توانند نماز جمعه را اقامه کنند معنی اش این است که امام و من نصبه شرط نیست (بحث حضور است نه غیبت) قلنا شیخ در جواب می‌فرماید ذالک ماذون فیه مرغب فیه فجری ذالک مجری ان ینصب الامام من یصلی بهم اقامه جمعه بدون امام و من نصبه امری است مرغوب فیه از نظر شرعی؟ پس این مثل این است که امام برای آنها امامی را نصب کرده باشد اگر این مرغوب فیه است پس ادعای اجماع به شرطیت امام یا من یامرہ در انعقاد یعنی چی؟ لذاست که ما باید طوری جمع کنیم بین فرمایش شیخ و بگوییم منظورشان از انعقاد، انعقاد علی نحو وجوب التعیینی است یعنی حتی در عصر حضور امام او من یامرہ شرط در وجوب تعینی صلاة الجمعة است یعنی اگر امام یا من نصبه نبود وجوب تعینی ندارد جواز دارد (اهل سنت تفصیل دارند بر وجوب بر اهل امصار و عدم وجوب اقامه جمعه بر اهل القری ولی فقهای شیعه این تفصیل را ندارند بعضی از روایات که ظهور در تفصیل بین اهل قری و امصار دارد حمل در تقیه شده چون گفته اند این مذهب اهل سنت است باید حمل بر تقیه شود اهل سنت قائل به جواز نیستند و لاتنقذ در قری حرام است اقامه جمعه در قری و سواد در بین شیعه یا مطلقاً شرط نمی‌داند حضور امام یا نائب اش را یا در هر دو جا شرط می‌داند تفصیل را ما نداریم) این دلیل اول که اجماع بود صحیح نیست و اجماع تام نیست به دلیل مخالف تعداد از فقها و حتی خود شیخی که مدعی اجماع شده دلیل دوم سیره عملیه متشرعه از زمان نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم الی زمان های بعد و آن این که در کل این عصور چه زمان نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم چه خلفای بعد از ایشان چه زمان امیرالمومنین صلوات الله تعالی علیه در دوران های دیگر همیشه رسم بر این بوده که امام جمعه را حاکم و امام معین می‌کرده است یا امام یا کسی که امام معین کرده است امام جمعه بوده است رسم نبوده که مردم بروند دور هم یکی را پیدا کنند

به شود امام شان و نماز جمعه بخوانند هر جا نماز جمعه به پا می شده آن امام یا خود امام یا حاکم یا خلیفه بوده است یا کسی که از طرف او معین می شده است این سیره متشرعه عملیه حاکی از شرطیت اقامه امام و من امره است برای صحت جمعه و این که اگر امام و من امره نباشند اصلا جمعه صحیح نیست شیخ همچنین سیره عملی را ادعا می کند می فرماید : و ایضا فائده اجماع ، این اجماع که این ادعا می کند با اجماع قبلی فرق می کند اجماع قبلی قولی بود این اجماع عملی است همان سیره عملی فان من عهد النبی صلی الله علیه وآله وسلم الی وقتنا هذا ما اقام الجمعة الا الخلفاء و الامراء و من ولی الصلاة (من ولی الصلاة یعنی کسی که ولایت صلاة به عهده اوست ولایت از طرف آن ولی امر اصلی یعنی به او ماموریت اقامه جمعه داده می شد) فعلم أنّ ذالک اجماع اهل الاعصار و لو انعقدت بالرّعیه لصلّواها کذا لک اگر این نماز جمعه با خود مردم اقامه می شد بدون شرط حضور امام یا نائب اش ، این ها هم بدون امام و نائب اش اقامه می کردند ولی هر جا اقامه کرده اند با امام یا نائب امام بوده است این سیره عملی کاشف از نظر شارع است در شرطیت امام و من نصبه برای اصل صحت جمعه و اصل انعقاد و قیام جمعه یعنی سیره متشرعه ای است که یا نابع و شرچشمه گرفته از تعلیم شارع است معمولا حجیت سیره متشرعه به خاطر کاشف بودن از امضای معصوم است این جا دیگر احتیاج به مقدمه امضا نداریم مثل سیره عقلا نیست که ما احتیاج به احراز امضا داشته باشیم یا احراز عدم ردع یا حداقل عدم ثبوت ردع ما آن جا از عدم ردع کشف امضا می کنیم به امضا درست می کنیم سیره عقلانی را در سیره متشرعه ما احتیاج به عدم ردع نداریم خود سیره متشرعه کشف از امضای معصوم می کند چون سیره ، سیره متشرعه است و این متشرعه این چنین بوده اند که کاری را جز با توجیه شارع با امر شارع انجام نمی دادند اگر شارع آن ها را تعلیم نداده بود این سیره شکل نمی گرفت پس کشف از حکم شارع و شرطیت می کند در زمان ائمه بودند و

ائمه ردعی نکرده اند خلاف ج ۱ ص ۲۲۷ این ادعا هم ادعای درستی نیست یرد بر این ادعا که ما آن چه در روایات داریم حاکی از این است که در عصر ائمه اطهار بدون امام یا من نصبه اقامه می شده است اولاً در سواد و قری در روایت صحیحه داریم شیخ به سند صحیح روایت می کند عن احدهما علیهما السلام قال سألته عن اناس فی قرية هل یصلّون جمعة جماعة قال نعم و یصلّون اربعاً اذا لم یکن من یخطب فرمود اگر کسی که خطبه بخواند نبود نماز ظهر می خواند ظهور این روایت در این است که شرط حضور امام و نائب امام نبوده همین که من یخطب در آن ها باشد حضرت فرمود تعداد اگر کامل باشد چهار نفر اگر باشند و امام هم پنجمی باشد نماز جمعه را اقامه می کنند اگر نباشد کسی که خطبه بخواند آن وقت نماز ظهر بخوانند (نگفته که به عنوان ولایت چنین حکمی می دهد ظاهرش این است که حضرت حکم اولی را بیان می کند می گوید سألته حکم اولی را بیان می کند یصلون اربعاً) وسایل الشیعه ابواب الصلاة الجمعة باب سوم حدیث یک روایت دوم که باز نشان دهنده عدم شرطیت یعنی عدم صحت کاشفیت این سیره است اگر چنین سیره ای باشد که این سیره اصل ادعاش محل بحث است ما رواه ایضا شیخ به سند صحیح از امام صادق صلوات الله تعالی علیه قال اذا کان قومٌ فی قريةٍ صلّوا الجمعة اربعة رکعات فان کان لهم من یخطب لهم جمّعوا اذا کانوا خمسة نفر وانما جعلت رکعتین لمکان الخطبتین حضرت در این روایت می فرمایند فان کان لهم من یخطب جمّعوا جمعه می خوانند اگر کسی باشد که خطبه بخواند نشان دهنده این است که به مجرد اینکه کسی باشد که خطبه بخواند باید جمعه بخوانند اقامه جمعه بکنند و این مخالف است با سیره ادعایی حالا باز هم روایاتی که می خوانیم همان آدرس سابق فقط قبلی حدیث یک بود این حدیث دو است و السلام

تالار انجمن‌های گفتگوی تخصصی دروس حوزه‌های علمیّه

<http://\zekr.com>

Copyright © \Zekr.Com

تمام حقوق محفوظ است، نقل تمام یا بخشی از مطالب حتا با ذکر نام منبع، ممنوع و محدود است